

Μ Π Ι Ε Ν Α Λ Ε Δ Υ Τ Ι Κ Ω Ν Β Α Λ Κ Α Ν Ι Ω Ν

«Η παράδοση εκ νέου»

11-14 Οκτωβρίου

Ιωάννινα

Η Μπιενάλε Δυτικών Βαλκανίων είναι μια νέα καλλιτεχνική και πολιτιστική διοργάνωση που πρόκειται να πραγματοποιηθεί πρώτη φορά στα Ιωάννινα τον Οκτώβριο του 2018. Με σύνθημα “η παράδοση εκ νέου”, όραμα της Μπιενάλε είναι να επικαιροποιήσει την άυλη πολιτιστική κληρονομιά και τις αξίες της κοινότητας, σε σύνδεση με τη σύγχρονη τέχνη και τις νέες τεχνολογίες.

Σκοπός της Μπιενάλε είναι να υποστηρίξει και να παρουσιάσει τη σύγχρονη τέχνη που περικλείει πτυχές της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, εστιάζοντας σε έργα που διερευνούν τις έννοιες του άυλου και της επανάχρησης, πειραματίζονται με τις συνεργατικές πρακτικές, τα νέα μέσα και επιδιώκουν την έρευνα πεδίου.

Τα έργα που συνθέτουν την άυλη πολιτιστική κληρονομιά ενσωματώνουν τη σημασία της κοινότητας μέσα από τη συλλογική δημιουργία. Προάγουν πιο συνεργατικά δημιουργικά πρότυπα, με στοιχεία που διασώζονται από την ιστορία των πολιτισμών (παράδοση, ανώνυμη δημιουργία, αντιγραφική πρακτική), εξελίσσονται στο πέρασμα του χρόνου και παρουσιάζονται εκ νέου στο παρόν, αποτελώντας πηγή έμπνευσης για το μέλλον.

Επιπροσθέτως, η Μπιενάλε επιδιώκει να δημιουργήσει μία πλατφόρμα για τη διάδοση της σύγχρονης σκέψης και έρευνας στα Δυτικά Βαλκάνια πάνω σε επίκαιρα ζητήματα της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, με έμφαση σε λιγότερο γνωστές παρακαταθήκες γνώσης, σε έργα συλλογικά, ανώνυμα και μη κειμενικά, σε γυναίκες διανοητές, σε ανεξερεύνητες συλλογές και εγχειρήματα που διασυνδέουν μικρότερες σκηνές με ευρύτερες.

Το πρόγραμμα εστιάζει στην Ελλάδα και τα Δυτικά Βαλκάνια για την πρώτη διοργάνωση, με επέκταση στις κοινότητες του ευρωπαϊκού και διεθνούς χώρου για τη συνέχεια.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τρεις δράσεις:

- Κεντρική εκδήλωση με εγκαταστάσεις στον δημόσιο χώρο
- Ομιλίες και εργαστήρια
- Εκθέσεις

Κεντρική Εκδήλωση

Η κεντρική εκδήλωση εμπνέεται από το βαλκανικό παραδοσιακό πανηγύρι, λειτουργώντας παράλληλα ως υπαίθριο εργαστήριο κατασκευής και εκμάθησης για τη δημιουργία εγκαταστάσεων που μπορούν να παραμείνουν ως δομές στον αστικό ιστό και να φιλοξενήσουν δραστηριότητες από κοινότητες και ομάδες. Βασικές αρχές της εκδήλωσης είναι η ανοιχτή σχεδίαση και η συλλογική κατασκευή (open participatory design), μαζί με την ενσωμάτωση μοτίβων και τεχνικών από την άυλη πολιτιστική κληρονομιά στην Ελλάδα και τα Δυτικά Βαλκάνια. Το πρόγραμμα της κεντρικής εκδήλωσης περιλαμβάνει: εργαστήρια ανοιχτών τεχνολογιών, ομιλίες για τα κοινά (commons), βιωματικές και καινοτόμες παραστάσεις, έργα και ερευνητικά project που εμπνέονται από την παράδοση.

Σαν ένα ανοιχτό εργαστήριο στον δημόσιο χώρο, η κεντρική εκδήλωση θα φιλοξενήσει εγκαταστάσεις μεγάλων διαστάσεων, με σκοπό να συνδεθούν τεχνικές, μέσα και αναπαραστάσεις: από την παραδοσιακή τεχνική της πέτρας μέχρι τις φουσκωτές εγκαταστάσεις και τις ανοιχτές σχεδιαστικές δομές. Προσκαλούμε κατοίκους, επισκέπτες και σπουδαστές στη δημιουργία των εγκαταστάσεων, προκειμένου να γιορτάσουμε τη χαρά της ανοιχτής γνώσης και του διαμοιρασμού, της ανταλλαγής ιδεών και δεξιοτήτων.

Ομιλίες και εργαστήρια

Το πρόγραμμα των ομιλιών και εργαστηρίων περιλαμβάνει τρεις προτάσεις με τις οποίες παρουσιάζονται πτυχές της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από τη σύγχρονη έρευνα και σκέψη στα πεδία των κοινών (commons), της θεωρίας της τέχνης και του πολιτισμού.

A) Un-co-nference

Το “Un-co-nference” προσεγγίζει την έννοια και τις εφαρμογές των κοινών (commons), καθώς και νέους τρόπους ανάπτυξης κοινοτήτων με παραδείγματα από το αστικό και αγροτικό περιβάλλον. Μέσα από ομιλίες και εργαστήρια παρουσιάζονται πρωτότυποι και καινοτόμοι τρόποι δημιουργίας και έρευνας που εντάσσουν πτυχές της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στη βάση των κοινών.

Τα εργαστήρια σχεδιάζονται ως δημιουργικοί κοινωνικοί χώροι ανοικτοί στον πειραματισμό, όπου η τέχνη, η τεχνική και η παράδοση διασταυρώνονται με τις ανοιχτές τεχνολογίες και αναδεικνύουν νέες προοπτικές.

Β) Οπτικές Οικοτοπίες

Το συμπόσιο «Οπτικές Οικοτοπίες: Ιστορία, Θεωρία, Κριτική» διερευνά την ιστορική σχέση οικολογίας και τέχνης και ειδικότερα τη δυνατότητα διαμόρφωσης μιας οικосоφικής προσέγγισης στην εξέταση των καλλιτεχνικών πρακτικών, συζητώντας κριτικά τη σύμπλεξη ανάμεσα στην οικολογική σκέψη, την περιβαλλοντική αισθητική και τις καλλιτεχνικές πρακτικές από τον 18ο αιώνα έως σήμερα.

Το συμπόσιο επιδιώκει να αναθεωρήσει την παρωχημένη αντίληψη ότι η οικολογική συνείδηση είναι μια νεωτερική αποκλειστικά οπτική, όσο και να επαναξιολογήσει τη σύμπραξη εικαστικής πρακτικής, πολιτικής-οικολογικής θεωρίας και περιβαλλοντικού ακτιβισμού στη σύγχρονη τέχνη.

Γ) Άυλες Συναντήσεις

Οι «Άυλες Συναντήσεις» προσβλέπουν στην πρόκληση ενός δημόσιου διαλόγου πάνω στις πολλαπλές πτυχές της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, μέσα από μια διεπιστημονική οπτική.

Το πρόγραμμα διερευνά την αναδυόμενη σκηνή της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, στους τομείς της έρευνας και της εφαρμοσμένης γνώσης, εστιάζοντας στον γεωγραφικό χώρο της Ευρώπης και των Βαλκανίων. Οι «Άυλες Συναντήσεις» φέρνουν κοντά επαγγελματίες από τον χώρο της κουλτούρας, θεωρητικούς, καλλιτέχνες και τεχνολόγους, με σκοπό την κριτική προσέγγιση των σύγχρονων ορισμών για την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά. Διερευνώνται, έτσι, το εννοιολογικό πλαίσιο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, η σύγχρονη τέχνη και οι δημιουργικές πρακτικές, καθώς, επίσης, και τα ψηφιακά εργαλεία που αναπτύσσονται για την προσέγγισή της.

Εκθέσεις

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τρεις εκθέσεις που ερευνούν τα πεδία συνάντησης της σύγχρονης τέχνης και τεχνολογίας με την παράδοση, μέσα από την επιμελητική και καλλιτεχνική πρακτική. Οι θεματικές που παρουσιάζονται είναι η τέχνη της υφαντικής και πλεκτικής με νέα μέσα, σύγχρονες αναπαραστάσεις του μύθου και των συλλογικών αφηγήσεων, καθώς και η μνημονική διάσταση του ήχου μέσα από τις έννοιες της προφορικότητας, της τεχνικής καταγραφής και του αρχείου.

A) «Common Myths»

Η έκθεση “Common Myths” εξετάζει την έννοια του μύθου, εκκινώντας από το έργο των θεωρητικών του 20ού αιώνα, όπως ο Claude Lévi-Strauss, ο Lucian Blaga και ο Roland

Barthes, με σκοπό να μελετήσει το κοινό εννοιολογικό υπόβαθρο των «άυλων» μορφών επιτέλεσης, όπως της ανώνυμης συμμετοχικής δημιουργίας, του συλλογικού φαντασιακού και της πολλαπλότητας στην αυτοσχεδιαστική επανερμηνεία.

Η έκθεση παρουσιάζει έργα από τη σύγχρονη τέχνη και καλλιτεχνική πρακτική που τοποθετούν τον μύθο στο επίκεντρο μιας διεπιστημονικής διερεύνησης, μελετώντας έννοιες όπως η επανερμηνεία, η αναδημιουργία και η αναπαράσταση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, η εφήμερη φαντασιακή μνήμη, οι αφηγηματικές εκφράσεις συναισθηματικών /αισθητικών καταστάσεων, οι επιστημολογίες της μυθολογικής σκέψης και οι σύγχρονες αστικές τελετουργίες.

B) «Sonic Minds»

Η έκθεση “Sonic Minds: Mnemonic Passages” αποτελεί μια μη υλική, περιπατητική έκθεση με θέμα τον ήχο. Το κοινό έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί σε αστικά και φυσικά μονοπάτια και να ανακαλύψει μια κρυμμένη, συλλογική ακουστική εμπειρία μέσω της χρήσης των προσωπικών κινητών συσκευών. Η έκθεση διερευνά τη σχέση μεταξύ ήχου και μνήμης ως συλλογική και πολιτισμική έκφραση, μέσα από την ηχητική τέχνη, την προφορική ιστορία και τα αρχεία ήχου.

Στην έκθεση μελετώνται έννοιες όπως η προφορικότητα, η ακουστική μνήμη και η τεχνική καταγραφή του ήχου, αναφορικά με εκφάνσεις της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Ποιες είναι οι ηχητικές και μνημονικές ερμηνείες της συλλογικής ανθρώπινης εμπειρίας; Πώς ο ήχος εκφράζει και συνδέει παρελθόν και παρόν στο φαντασιακό μιας κοινότητας; Πώς ο εννοιολογικός ήχος -ο ήχος που ακούμε στις σκέψεις μας- μπορεί να ερμηνευθεί και να καταγραφεί αναμοχλεύοντας μνήμες και συναισθήματα;

Γ) «Weaving Europe, Weaving Balkans»

Η έκθεση “Weaving Europe, Weaving Balkans / Υφαίνοντας την Ευρώπη, Υφαίνοντας τα Βαλκάνια” στοχεύει στην κριτική εξέταση της ιστορίας και της σημειωτικής της υφαντικής. Η υφαντική προσεγγίζεται τόσο ως μια πρακτική άρρηκτα δεμένη με την ιστορία της Ηπείρου και των Βαλκανίων, αλλά και ως ένα μεταφορικό σχήμα που περιγράφει την αδιάκοπη προσπάθεια για την οικοδόμηση της αποκαλούμενης ευρωπαϊκής ταυτότητας.

Τι μπορεί να προσφέρει η ιστορική γλώσσα της υφαντικής στις σύγχρονες εικαστικές πρακτικές, ιδιαίτερα σε όσες βασίζονται στην ψηφιακή τεχνολογία, όπως είναι τα νέα μέσα και η διαδικτυακή τέχνη; Με ποιους τρόπους μπορεί η σύγχρονη τέχνη να δώσει ζωή στη δημιουργία αντικειμένων από νήμα;

Το project καταπιάνεται παράλληλα με την οικοδόμηση της ευρωπαϊκής ταυτότητας, η οποία μεταβάλλεται συνεχώς, χωρίς να αναφέρεται σε μια αδιαμφισβήτητη και συνεχή ιστορική πραγματικότητα. Η μεταφορική έκφραση «Υφαίνοντας την Ευρώπη» θέτει το ζήτημα της συγκρότησης της ευρωπαϊκής ταυτότητας και την ανάγκη να εξεταστούν τα εννοιολογικά, πολιτικά και κοινωνικά νήματα που εξυφαίνουν το ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

Τέλος, στόχος της Μπιενάλε είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων για τη δημιουργία ενός **Εικονικού Μουσείου Ψηφιακής Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς**, του οποίου οι βάσεις θα τεθούν κατά τη λήξη του συνεδρίου «Άυλες Συναντήσεις». Το Εικονικό Μουσείο προσφέρει έναν καινοτόμο τύπο βιώσιμου φορέα πολιτισμού, χωρίς την επιβάρυνση λειτουργικών εξόδων των συμβατικών πολιτιστικών δομών. Παράλληλα, προσφέρει τη δυνατότητα ανάπτυξης ενός ολοκληρωμένου προγράμματος, τόσο σε ψηφιακούς όσο και σε πραγματικούς χώρους, όπου η παράδοση τεκμηριώνεται και εκφράζεται εκ νέου μέσω της σύγχρονης τέχνης και των νέων τεχνολογιών.

Ο θεσμός αποτελεί πρωτοβουλία του Εργαστηρίου Ιστορίας της Τέχνης της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, υπό την αιγίδα και επιχορήγηση του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Πραγματοποιείται σε συνδιοργάνωση με τον Δήμο Ιωαννιτών και το Πνευματικό Κέντρο και με την οικονομική υποστήριξη της Περιφέρειας Ηπείρου.

Μπιενάλε Δυτικών Βαλκανίων

11-14 Οκτωβρίου

Ιωάννινα

Χώροι Διεξαγωγής:

Μέκκειο

ΓΑΚ Ιστορικό Αρχείο - Μουσείο Ηπείρου

Πάρκο Λιθαρίτσια

Χώρες Συμμετοχής (με αλφαβητική σειρά):

Αλβανία

Βουλγαρία

Βοσνία - Ερζεγοβίνη

Γερμανία

Ελλάδα

ΗΠΑ

Ιταλία

Κύπρος

Μαυροβούνιο

ΠΓΔΜ

Σερβία

Μπιενάλε Δυτικών Βαλκανίων | Διοργάνωση

Διευθυντής: Χρήστος Δερμεντζόπουλος

Νομικός Εκπρόσωπος: Ιωάννης Παπαδημητρίου

Διαχείριση Έργου - Συντονισμός: Πάτυ Παπαγιάννη

Επιμέλεια Προγράμματος: Μαριάννα Ζήκου

Έκθεση “Weaving Europe, Weaving Balkans”, επιμέλεια: Έφη Κυπριανίδου

Εγκαταστάσεις σε δημόσιο χώρο “Patterns”, επιμέλεια: Άρτεμις Παπαγεωργίου

Ηχητική περιπατητική έκθεση “Sonic Minds”, επιμέλεια: Λία Δήμου

Ομιλίες και Εργαστήρια “Un-co-nference”, επιμέλεια: Βασίλης Ντούρος

Συμπόσιο “Visual Ecotopias”, επιμέλεια: Βικτώρια Φερεντίνου

Βοηθεί Επιμέλειας: Ειρήνη Ράπτη, Έλλη Λεβεντάκη, Κατερίνα Ζάχου

Υπεύθυνη Επικοινωνίας: Μαρία Τσολάκη

Υπεύθυνη κοινωνικών δικτύων/βοηθός επικοινωνίας: Σταυρούλα Πολλάτου

<https://bowb.org/>

Υπεύθυνη Επικοινωνίας | Γραφείο Τύπου:

Μαρία Τσολάκη

210 76 27 966, 6974 76 78 90 | mtsolaki@gmail.com